

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Веселина Канатова – Бучкова, катедра Гражданскоправни науки, ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по „Застрахователно право“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно заповед № 399/21.02.2024 г. на ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград

Автор на дисертационния труд: **Ина Младенова Шкодрова**

Тема на дисертационния труд: **„Застраховка за обезпечаване на заем или банков кредит“**

Научен ръководител: **доц. д-р Александър Иванов**

I. Информация за дисертанта.

Ина Шкодрова се е обучавала по докторска програма „Застрахователно право“ в катедра „Гражданскоправни науки“ при Правно – исторически факултет „Неофит Рилски“ - Благоевград за периода декември 2019 – февруари 2024 г., когато е отчислена с право на защита.

Дисертантката е завършила юридическото си образование през 2012 г. в ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград, като от 2017 г. до настоящия момент е съдебен помощник но Окръжен съд – Благоевград. Взела е участие в различни обучителни семинари по правни науки. За периода на докторантурата е изпълнила всички изисквания, които са заложили в индивидуалния план – положила е всички изпити и има общо 3 публикации по темата на дисертационния труд.

Обща характеристика на труда.

Предметът на изследване, свързан с договора за застраховка за обезпечаване на заем, или т.нар „кредитно застраховане“ е изключително актуален с оглед настоящите обществено-икономически условия в страната, а и по света. В доктрината липсва самостоятелно изследване на този договор, което обуславя самостоятелния приносен характер на изследването.

Темата е разделена в три глави, в общ обем от 173 страници, включващи заключителна част с изведени обобщения и предложения *de lege ferenda* и използвана литература.

Първата част от изследването е посветена на историческото развитие и общите теоретичните постановки на института на застраховането за обезпечаване на заем.

В точка първа е проследено историческото развитие на застраховането за обезпечаване на заем и измененията в смисъла на понятието от гледна точка на еволюцията на концепцията за този вид застраховане. Акцентира се върху връзката между кредитирането и застраховането, както и възникването на видовете застраховки в американската и континенталната правни системи. Препоръчвам, от теоретична гледна точка, да се изясни кое понятие е възприето от автора – дали се приема посочения в Кодекса за застраховане термин „заем или кредит“ или „дълг“. В началото на историческата част в първа глава се говори за застраховка на дълг, след което се преминава към застраховка на паричен заем. Дали тази промяна в понятията има причина – например стеснение на видовете облигационни договори, изпълненията по които се застраховат, или и в двата случая става въпрос за паричен дълг. Това разграничение би допринесло и за отговора на въпроса – какъв вид застраховка е застраховката за обезпечаване на заем – дали тя е типична имуществена застраховка за обезпечаване изпълнението на договорно задължение или съчетава два или повече видове имуществено застраховане, или съчетава елементи както на имущественото, така и на личното застраховане, последното което намирам, по правило, за недопустимо. Още повече, че на стр.13 се сочи, че съвременната концепция за застраховане на остатъчен дълг в Германия се покрива напълно с Груповата застраховка „Живот“, която

се сключва за хора, упражняващи определена рискова професия. Тази застраховка е един от видовете застраховки „Живот“ и няма характер на имуществена застраховка, която покрива риска от неизпълнение на договорно задължение.

Не споделям посочването на стр. 23, че използвания в определението за кредитна застраховка термин „незадължителна“ фактически е пренесено в българското законодателство чрез изискването за съгласие на длъжника преди сключването на застраховка от кредитор за обезпечаване на заем по чл. 382 КЗ. Всъщност уредбата в КЗ, в частност относно застраховката, сключена от кредитор за обезпечение изпълнението на договорно задължение за връщане на дадена в заем сума в чл. 382 КЗ поставя няколко спорни въпроса, на които препоръчвам да се даде отговор. По правило същността на тази застраховка е покриване на риска от неизпълнение на договорно задължение на лице, получило в заем парични средства. Кредиторът, предоставил паричен заем на определено лице по договор за заем, застрахова изпълнението на задължението за връщане на дадената в заем парична сума. Кредиторът е застраховащ, а длъжникът по договора е застрахован. Застрахователното събитие е настъпване на факта на неплащане на падежирали вноски в срок от страна на длъжника или пълно неизпълнение на задължението за връщане на заетата сума. Тази конструкция е чисто проявление на застраховането на договорната гражданска отговорност – рискът от неизпълнение на договорно задължение. Тъй като застраховащият, който е кредиторът, има застрахователен интерес от сключване на този договор и като застраховащ и страна по договора, би следвало той да е носител на задължението за плащане на застрахователните вноски. В КЗ обаче липсва уредба на този въпрос. Вместо това в алинея 2 на чл. 382 се посочва, че предмет на застраховане в случаите на ал. 1 е конкретно имуществено или неимуществено благо на длъжника, което се застрахова с оглед сключения договор за кредит, поради което и за сключването на този договор е необходимо неговото изрично съгласие, освен когато кредитът е обявен за предсрочно изискуем. Отбелязвам, в тази връзка, очевидното смесване от законодателя на два отделни предмета на застраховане. В случаите когато кредиторът застрахова договорната отговорност на длъжника по договора, предмет на застраховане не е живота или телесната цялост на застрахованото лице, а именно неговата гражданска договорна отговорност. Ето защо и съгласието му за сключване на договора не би следвало да се изисква, а застрахователната премия да се заплаща от застраховащия кредитор. В случаите, когато се застрахова конкретно имущество

или живота и телесната цялост на застрахованото лице, неговото съгласие е необходимо, тъй като предметът на застраховката е негова собственост, респективно неимуществено благо. Уредбата на чл. 382 КЗ поставя и един интересен въпрос – ако се приеме, че нормата на чл. 382 КЗ урежда хипотеза на застраховане на гражданската договорна отговорност на длъжника, то следва да се заключи, че застрахователното събитие настъпва с факта на неизпълнение, а застрахователен договор, сключен при вече настъпило застрахователно събитие е недействителен (нищожен). Как тогава договорът от кредитор за обезпечение на заем може да се сключи без съгласие на длъжника, когато кредитът е обявен за предсрочно изискуем? В тази връзка именно е посоченият от автора договор *loan default insurance*, което, както се сочи, е „на практика застраховане срещу риск от неизпълнение, който често се поема от трети страни срещу заплащане, което е част от обичайното функциониране на кредитния пазар“.

Всъщност от историческия преглед и изложението става ясно, че по-често срещната застраховка за обезпечаване на заем е застраховката, сключвана от длъжник в полза на кредитор по повод имуществено или неимуществено благо на длъжника. Именно тази застраховка се посочва и като „конвенционална форма на кредитна застраховка“. В тази връзка мнението ми е, че уредбата в КЗ изцяло недопустимо смесва двата вида застраховане от кредитор и от длъжник, като изисква при застраховката, сключвана от кредитор, който е застраховащ и като такъв страна по договора, носеща задължението да плаща застрахователните премии, писменото предварително съгласие на длъжника и застраховане на неговото имуществено или неимуществено благо.

Изложението на стр. 26 относно договора за застраховане на лизингово имущество следва да се прецизира с оглед на посочването, че при кражба или тотална щета на лизинговото имущество, обезщетението се изплаща на лизингодателя. Това не е така, тъй като, когато е уговорено, че вноските по застраховката на лизинговата вещь, ще се изплащат от лизингополучателя, а не от лизингодателя като страна по договора и носител на правото на собственост и застрахователния интерес, при кражба или тотална щета обезщетението се изплаща на лизингодателя, който, след като удържи дължими вноски по договора (ако има такива), е длъжен в седемдневен срок да върне остатъка на лизингополучателя (чл. 384, ал. 3 КЗ).

Препоръчвам въпроса за застраховането на риска от неплащане на лизингови вноски да се развие, като се посочи личното мнение на дисертантката защо въпреки наличната съдебна практика, този договор е предмет на сериозни критики. Такъв договор е типична форма на имуществена застраховка на гражданската договорна отговорност, чието сключване Кодексът допуска.

Приносен характер на изследването е възприетият от автора подход да обясни защо конкретни практики в кредитното застраховане, като утвърдени, стават част от правния обичай, който от своя страна е основа за разработване и приемане на националната правна рамка. Изключително важен е изводът на стр. 31 относно натоварването с допълнителни разходи за застраховка на кредитополучателите и свързаните с това законодателни промени на някои правителства, насочени към фиксиране на максимален предел на разходите за обезпечаване на кредита чрез застраховане. Както отбелязах, в чл. 328 Кодексът не дава отговор на въпроса кой е носител на задължението за заплащане на застрахователните премии, когато договарят се сключва от кредитор за обезпечаване на договорно задължение на длъжник, и тъй като премиите се начисляват към погасителните вноски на заема, те се заплащат от застрахования, а не от застрахования. Това е причината ал. 2 на чл. 328 КЗ да изисква съгласието на длъжника, тъй като на практика той сключва договор в полза на своя кредитор и конструкцията на договор, сключена от кредитор за обезпечаване на заем изобщо не възниква.

С оглед на посоченото, препоръчвам да се доизяснят видовете застраховки за обезпечаване на заем – застраховката, сключвана от кредитор, при която предмет на застраховане е договорната гражданска отговорност и застраховката, сключена от длъжник в полза на кредитор, при която предмет на застраховане е конкретно имуществено или неимуществено благо на длъжника. В този смисъл добре е да се помисли върху извода на стр. 33, че застраховката в полза на кредитор „не е конкретен вид застраховка“. Това посочване се отнася за застраховката, която се сключва от длъжник в полза на кредитор, но мнението ми е, че не се отнася до другия основен вид застраховка за обезпечаване на заем, а именно – тази, сключвана от кредитор. Ето защо и не споделям извода на стр. 56 и стр. 59, че Кодексът за застраховането урежда единствено застраховката в полза на кредитор, т.е. вторият вид кредитна застраховка, който се прилага като акцесорен договор на договор за банков кредит.

Приносен момент в първата глава е изследването за факторинга и акредитива, като алтернативи на застраховането за обезпечаване на заем и инструменти за управление на риска. Интересен пример е даден във връзка с групово кредитиране и взаимно гарантиране на задълженията за връщане на дадените в заем суми – конструкция, близка до взаимната лична застраховка.

Във втората глава се изследват европейските актове, регулиращи финансовата - кредитната система на Съюза и свързаните с нея дейности по застраховане и презастраховане. В Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност, в Приложение 1, „Класове общо застраховане“, част А „Класификация на рисковете според класа застраховка“, в т. 14 и 16 се описани рисковете при кредитното застраховане. Доколкото описаните рискове са част от общото застраховане, както и с оглед на техния предмет, може да се заключи, че договора за застраховка за обезпечаване на заем е типичен имуществен договор, чийто предмет е застраховане на договорната гражданска отговорност, когато се сключва от кредитор. Приносен момента изследването е анализът на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно договорите за потребителски кредити и извода за необходимост от приемане на европейска рамка в цялост относно потребителското кредитиране, включваща действителността на договорите за потребителски кредити, за да се избегне противоречивата практика в държавите членки (стр. 75). Препоръчвам изследването по този въпрос да се развие, като се направи сравнителен анализ на националното законодателство в Закона за потребителския кредит и Закона за защита на потребителите и възприетите в директивата принципни положения и насоки във връзка със застраховането на потребителски кредити и сключването на застраховка като условие за отпускане на кредита. Изследването в конкретика ще увеличи приносния характер на монографията.

Изложеното в т. 2.2 на втора глава намирам за не относимо към темата на изследване и без връзка с сравнителноправния анализ, който се прави в тази глава. Суброгацията е специфично право на застрахователя при имущественото застраховане, което не е част от застрахователното правоотношение и по начало няма връзка с кредитното застраховане, доколкото то, както отбелязах, касае застраховането на гражданската договорна, а не деликтна отговорност. Добре е да се изясни дали посочената на стр. 84 правна конструкция

за суброгация, когато вредите са причинени от неизпълнение на договорно задължение на третото лице срещу застрахования, е приложима при договора за застраховка на заем, още повече, че суброгацията не е допустимо при личното застраховане, каквото в повечето случаи възниква, когато договорът се сключва от длъжник в полза на кредитор. Дали презастрахователят притежава правото да встъпи в правата на застрахования, както е посочено на стр. 86? Според мен, не! Аналогичен е коментарът относно т. 2.2.3 – „Място на презастраховането в застрахователното договорно право“ и т. 2.2.4 – „Арбитражно решаване на спорове в застрахователното договорно право“. Мнението ми е, че тези точки или следва да отпаднат, или да се доразработят с конкретна връзка за кредитното застраховане, както и да се посочи дали цитираните Еднообразни правила за договорните гаранции въвеждат на практика изискване за застраховка за обезпечаване на изпълнение на договорни задължения.

Във втора глава е разгледана и уредбата на кредитното застраховане в страни членки на ЕС, както и кандидати за членове на ЕС.

Третата глава е посветена на развитието на българското законодателство в сферата на застраховането, в частност застраховката за обезпечаване на заеми. Посочва се, че в първия Закон за застраховането от 1996 г. се е предвиждала възможност за сключване на договор за застраховане на кредит, който покрива няколко основни застрахователни риска, а именно: обща неплатежоспособност, риск, свързан с експортни кредити, с продажби с разсрочено плащане, рискове по ипотеките и рискове, свързани със селскостопански кредити. Кодексът за застраховането от 2005 г. е предвиждал застраховката в полза на кредитор, както и договор между кредитор и застраховател по повод имуществено или неимуществено благо на длъжник, аналогично на предвидената в настоящия кодекс застраховка по чл. 382 КЗ. Коментарът на настоящата правна уредба на застраховката за обезпечаване на заем следва да се прецизира с оглед посочването на стр. 117, че първата разпоредба на чл. 382, ал. 1 КЗ предвижда застраховка, сключена в полза на кредитор. „Първата разпоредба (чл. 382 КЗастр.) регламентира договорите, сключвани от кредитор. Съгласно чл. 382, ал. 1 от Кодекса за застраховането, застраховката е сключена в полза на кредитор, като застрахователният договор се сключва между застраховател и застраховаш, който е кредитор на трето лице“. Трета глава препоръчвам да се допълни с по-подробно разглеждане на уредбата на застраховката за обезпечаване на заем в Кодекса за застраховане, включително да се изследват и положенията, посочени в настоящата рецензия като спорни,

в частност да се развие т. 3.1, озаглавена „Правен режим на застраховането за обезпечаване на заеми в Република България“. Има повторение на сравнителния анализ в т. 3.1.1, без да се прави изследване на националната правна уредба, като в следващата точка – т. 3.2 се преминава направо към анализ на съдебната практика. Всъщност анализът има приносен характер на изследването и ако се свърже с предходно разглеждане на правната уредба, в което да се посочат и спорните въпроси, темата ще придобие завършен вид с теоретично и практическо значение.

В заключение: Изследването съставлява сериозен научен труд, който показва уменията на автора да анализира детайлно правните институти, част от предмета на темата, да поставя акценти, да изолира проблеми, да прави обосновани критични бележки, както и да извежда собствени правни изводи. Ето защо и освен посочените приносни моменти, принос на изследването са предложенията *de lege ferenda*, които се основават на задълбочен правен анализ.

Съдържанието на дисертацията отговаря на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ. Представени са необходимия брой публикации във връзка с темата, а значителният обем на използвана библиография сочи за прецизния научен подход на докторантката към изследвания въпрос.

С оглед на горното, убедено предлагам на научното жури да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност 3.6 „Право“ на Ина Младенова Шкодрова, докторант в катедра „Публичноправни науки“ на ПИФ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград.

Доц.д-р Веселина Канатова -Бучкова

REVIEW

By: Assoc. Prof. Dr. Vesselina Kanatova-Buchkova, Department of Civil Law, Neofit Rilski University, Sofia V.R. Rilski Sofia, V.R. Rilski University, Blagoevgrad

Subject. Blagoevgrad

Reason for submitting the review: participation in the composition of the scientific jury for the defence of the dissertation according to the order № 399/21.02.2024 of the Rector of "Neofit Rilski" University - Blagoevgrad

Dissertation Author: Ina Mladenova Shkodrova

Dissertation Title: "Insurance to Secure a Loan or Bank Credit"

Dissertation Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Alexander Ivanov

I. Dissertation Information.

Ina Shkodrova has been studying in the PhD program "Insurance Law" at the Department of Civil Law at the Faculty of Law and History "Neofit Rilski"- Blagoevgrad for the period December 2019 - February 2024, when she was dismissed with the right to defend.

The dissertant has completed her legal education in 2012 at the University of Law "Neofit Rilski", Sofia. Since 2017 she has been a judicial assistant at Blagoevgrad District Court. She has participated in various training seminars in legal sciences. For the period of her PhD she has completed all requirements, which are set in the individual plan - she has passed all exams and has a total of 3 publications on the topic of the dissertation.

II. General characteristics of labour.

The subject of the study related to the loan security insurance contract, or the so-called "credit insurance" is extremely topical in view of the current social and economic conditions in the country, and in the world. The doctrine lacks an independent study of this contract, which determines the independent contributory character of the study.

The thesis is divided into three chapters, totaling 173 pages, including a concluding section with summaries and suggestions *de lege ferenda* and literature used.

The first part of the study is devoted to the historical development and the general theoretical propositions of the institution of insurance to secure a loan.

Section I traces the historical development of loan guarantee insurance and changes in the meaning of the concept from the perspective of the evolution of the concept of this type of insurance. It focuses on the relationship between lending and insurance and the emergence of types of insurance in the American and Continental legal systems. I recommend, from a theoretical point of view, to clarify which concept is adopted by the author - whether the term "loan or credit" or "debt" referred to in the Insurance Code is accepted. At the beginning of the historical part, the first chapter refers to debt insurance and then moves on to money lending insurance. Is there a reason for this change in concepts - for example, a narrowing of the types of bond contracts whose performance is insured, or are we talking about money debt in both cases. This distinction would also contribute to answering the question as to what type of insurance is insurance to secure a loan - whether it is typical property insurance to secure the performance of a contractual obligation or whether it combines two or more types of property insurance or combines elements of both property and personal insurance, the latter of which I find, as a rule, unacceptable. Moreover, it is pointed out on page 13 that the modern

concept of residual debt insurance in Germany is fully covered by group life insurance, which is taken out for people in a certain risky occupation. This insurance is one type of life insurance and is not in the nature of property insurance, which covers the risk of default of a contractual obligation.

I do not agree with the point made on page 23 that the term 'optional' used in the definition of credit insurance has in fact been transposed into Bulgarian law by the requirement of the debtor's consent before a creditor can take out insurance to secure a loan under Article 382 of the Civil Code. In fact, the regulation in the CC, in particular concerning the insurance taken out by a creditor to secure the performance of a contractual obligation to repay a loan in Article 382 CC, raises several controversial questions which I recommend to be answered.

As a rule, the essence of this insurance is to cover the risk of default of a contractual obligation of a person who has borrowed money. A lender who has granted a loan of money to a person under a loan agreement insures the performance of the obligation to repay the money lent. The creditor is the insurer and the contractual debtor is the insured. The insured event is the occurrence of the fact of non-payment of the due instalments on time by the debtor or a total default in the obligation to repay the amount borrowed. This construction is a pure manifestation of contractual liability insurance - the risk of non-fulfilment of a contractual obligation. Since the insurer, which is the creditor, has an insurable interest in the conclusion of that contract and, as the insurer and party to the contract, should be liable to pay the insurance instalments. However, there is no regulation on this issue in the CP. Instead, paragraph 2 of Article 382 states that the subject of insurance in the cases of par. 1 is a specific property or non-property good of the debtor which is insured in view of the credit agreement concluded, and therefore the debtor's express consent is required for the conclusion of that agreement, except where the credit is declared to be due before maturity. I note, in this connection, the apparent conflation by the legislature of two separate objects of insurance. In cases where the creditor insures the contractual liability of the contractual debtor, the subject matter of the insurance is not the life or bodily integrity of the insured person, but his civil contractual liability. Therefore, his consent to the conclusion of the contract should not be required and the insurance premium should be paid by the insuring creditor. In cases where specific property or the life and bodily integrity of the insured person is insured, his consent is necessary, since the subject-matter of the insurance is his property, respectively a non-property good. The regulation of Article 382 of the Civil Code also raises an interesting question - if it is assumed that the norm of Article 382 of the Civil Code regulates a hypothesis of insurance of the civil contractual liability of the debtor, then it should be concluded that the insurance event occurs with the fact of default, and an insurance contract concluded when an insurance event has already occurred is null and void (voidable). How, then, can a contract by a creditor to secure a loan be concluded without the debtor's consent when the loan has been declared to be in default? In this respect, it is the loan default insurance contract referred to by the author, which, it is said, is "in effect insurance against the risk of default, which is often assumed by third parties for a fee, which is part of the normal functioning of the credit market".

In fact, it is clear from the historical review and exposition that the more common insurance to secure a loan is the insurance taken out by a debtor in favor of a creditor in respect of the debtor's property or non-property interest. It is this insurance that is also referred to as the 'conventional form of credit insurance'. In this connection, it is my opinion that the regulation in the CC entirely impermissibly conflates the two types of insurance by a creditor and by a debtor by requiring, in the case of insurance taken out by a creditor who is the insurer and, as such, a party to the contract bearing the obligation to pay the insurance premiums, the prior written consent of the debtor and insurance of his pecuniary or non-pecuniary good.

The statement on page 26 regarding the lease property insurance contract should be clarified to state that in the event of theft or total loss of the leased property, indemnity shall be paid to the lessor. This is not the case where it is agreed that the leasehold insurance instalments will be paid by the lessee and not by the lessor as a party to the contract and holder of the title and insurable interest, in the event of theft or total damage, the indemnity shall be paid to the lessor who, after withholding any instalments due under the contract (if any), shall be obliged to return the balance to the lessee within seven days (Art. 384 (3) of the Civil Code). I recommend that the issue of insurance against the risk of non-payment of lease installments be further developed, stating the dissertation author's personal opinion as to why, despite the existing judicial practice, this contract is subject to serious criticism. Such a contract is a typical form of property insurance of civil liability, the conclusion of which is permitted by the Code. A contributing aspect of the research is the author's adopted approach to explain why specific practices in credit insurance, once established, become part of legal custom, which in turn serves as the basis for the development and adoption of the national legal framework. The conclusion on page 31 regarding the burden of additional insurance costs on borrowers and the related legislative changes of some governments aimed at setting a maximum limit on the costs of securing a loan through insurance is extremely important.

As I have noted, Article 328 of the Code does not address the question of who is liable for paying the insurance premiums when a contract is concluded by a creditor to secure a contractual obligation of a debtor. Since the premiums are added to the loan repayments, they are paid by the insured, not the insurer. This is why paragraph 2 of Article 328 of the Code requires the debtor's consent, as in practice, it is the debtor who concludes a contract in favor of their creditor, and the construct of a contract concluded by a creditor to secure a loan does not actually arise. In view of the foregoing, I recommend clarifying the types of insurance to secure a loan: insurance concluded by a creditor, where the subject of insurance is contractual civil liability, and insurance concluded by a debtor in favor of a creditor, where the subject of insurance is a specific property or non-property interest of the debtor. In this sense, it is worth reconsidering the conclusion on page 33 that insurance in favor of a creditor "is not a specific type of insurance." This statement refers to insurance concluded by a debtor in favor of a creditor, but in my opinion, it does not apply to the other main type of insurance to secure a loan, namely, that concluded by a creditor. Therefore, I also disagree with the conclusion on pages 56 and 59 that the Insurance Code regulates only insurance in favor of a creditor.

i.e., the second type of credit insurance, which is applied as an accessory contract to a bank loan agreement.

A contributing moment in the first chapter is the research on factoring and letters of credit as alternatives to loan insurance and risk management tools. An interesting example is given in connection with group lending and mutual guarantees for the obligations to return the loaned amounts - a construct similar to mutual personal insurance.

In the second chapter, European acts regulating the Union's financial and credit system and related insurance and reinsurance activities are examined. In Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of insurance and reinsurance,¹ in Annex 1, "Classes of general insurance", Part A "Classification of risks by class of insurance", points 14 and 16 describe the risks in credit insurance. Insofar as the described risks are part of general insurance, and in view of their subject matter, it can be concluded that a contract of insurance to secure a loan is a typical property contract, the subject of which is insurance of contractual civil liability, when concluded by a creditor. A contributing moment of the research is the analysis of Directive

2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on credit agreements for consumers and ² the conclusion on the need to adopt a comprehensive European framework on consumer credit, including the validity of consumer credit agreements, in order to avoid conflicting practices in Member States (p. 75). I recommend that the research on this issue be developed by conducting a comparative analysis of the national legislation in the Consumer Credit Act and the Consumer Protection Act and the principles and guidelines adopted in the Directive in relation to the insurance of consumer credit and the conclusion of insurance as a condition for granting credit. The research in specifics will increase the contribution of the monograph.

I find the content of point 2.2 in the second chapter to be irrelevant to the research topic and unrelated to the comparative legal analysis being conducted in this chapter. Subrogation is a specific right of the insurer in property insurance, which is not part of the insurance legal relationship and, in principle, has no connection to credit insurance, insofar as it, as I have noted, concerns the insurance of contractual, not tort, liability. It would be good to clarify whether the legal construct of subrogation mentioned on page 84, when damages are caused by the non-performance of a contractual obligation of a third party against the insured, is applicable to a loan insurance contract, especially since subrogation is not permissible in personal insurance, which is the case in most instances when the contract is concluded by a debtor in favor of a creditor. Does the reinsurer have the right to step into the rights of the insured, as stated on page 86? In my opinion, no! A similar comment applies to points 2.2.3 - "The place of reinsurance in insurance contract law" and 2.2.4 - "Arbitral resolution of disputes in insurance contract law". My opinion is that these points should either be removed or further developed with a specific connection to credit insurance, and it should also be indicated whether the cited Uniform Rules for Contract Guarantees introduce, in practice, a requirement for insurance to secure the performance of contractual obligations.

The second chapter also examines the regulation of credit insurance in EU member states and EU candidate countries.

The third chapter is devoted to the development of Bulgarian legislation in the field of insurance, in particular, insurance to secure loans. It is noted that the first Insurance Act of 1996 provided for the possibility of concluding a credit insurance contract that covered several basic insurance risks, namely: general insolvency, risk associated with export credits, with installment sales, mortgage risks, and risks associated with agricultural loans. The Insurance Code of 2005 provided for insurance in favor of a creditor, as well as a contract between a creditor and an insurer regarding a property or non-property interest of a debtor, similar to the insurance provided for in Article 382 of the current Code. The commentary on the current legal regulation of insurance to secure loans should be refined in view of the statement on page 117 that the first provision of Article 382, paragraph 1 of the Insurance Code provides for insurance concluded in favor of a creditor. "The first provision (Article 382 of the Insurance Code) regulates contracts concluded by a creditor."

"According to Article 382, paragraph 1 of the Insurance Code, the insurance is concluded in favor of the creditor, and the insurance contract is concluded between the insurer and the insured, who is a creditor of a third party." I recommend that the third chapter be supplemented with a more detailed examination of the regulation of loan insurance in the Insurance Code, including an examination of the provisions mentioned in this review as controversial, in particular, to develop point 3.1, entitled "Legal regime of loan insurance in the Republic of Bulgaria". There is a repetition of the comparative analysis in point 3.1.1,

without examining the national legal regulation, and in the following point - 3.2, it moves directly to an analysis of the case law. In fact, the analysis has a contributory character to the research and if it is connected to a previous examination of the legal regulation, in which the controversial issues are also indicated, the topic will acquire a complete form with theoretical and practical significance.

In conclusion: The research constitutes a serious scientific work that demonstrates the author's ability to analyze in detail the legal institutions that are part of the subject matter, to set accents, to isolate problems, to make well-founded critical remarks, and to draw their own legal conclusions. Therefore, in addition to the mentioned contributions, the contribution of the research is the *de lege ferenda* proposals, which are based on a deep legal analysis.

The content of the dissertation meets the requirements of Article 6, paragraph 3 of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and Article 27, paragraph 2 of the Regulation on the Procedures for the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria. The required number of publications related to the topic have been presented, and the significant volume of the bibliography used indicates the doctoral candidate's precise scientific approach to the research question.

In view of the above, I confidently propose to the scientific jury that the educational and scientific degree of "Doctor" in the scientific specialty 3.6 "Law" be awarded to Ina Mladenova Shkodrova, a doctoral student at the Department of Public Law Sciences at the Faculty of Law and Economics at South-Western University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad.

Assoc. Prof. Dr. Veselina Konatova-Buchkova